

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
neuvoston asetukseksi (kasvinjalostajaoikeusasetus)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 11 päivänä marraskuuta 2003 tekemä ehdotus Euroopan neuvoston asetukseksi yhteisön kasvin-jalostajaoikeuksista (EY) N:o 2100/94 muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 2004

Kauppa- ja teollisuusministeri *Mauri Pekkarinen*

Ylitarkastaja Kirsi Heinonen

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINTO**MUISTIO**
EUTORI EU/2003/1355**ASIA****EHDOTUS NEUVOSTON ASETUKSEKSI YHTEISÖN KASVINJALOSTAJANOIKEUKSISTA ANNETUN ASETUKSEN (EY) N:O 2100/94 MUUTTAMISESTA****ASIAKIRJAT**

KOM(2003) 456 lopullinen

1. Yleistä

Euroopan yhteisöjen komissio antoi neuvostolle 11 päivänä marraskuuta 2003 ehdotuksen neuvoston asetuksen yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2100/94 muuttamisesta. Komission ehdotuksen tarkoituksena on poistaa epäjohtamukaisuus, joka johtuu siitä, että kasvinjalostajaoikeuksista annetun asetuksen mukaan niin sanottu pakkolupa (jos teollis- ja tekijän oikeuksien omistajat eivät pääse yksimielisyyteen kasvilajikkeeseen tai patentin käytöstä, voidaan myöntää pakkolupa, jolla varmistetaan, että kasvilajiketta tai patenttia voidaan käyttää, mutta vain perustelluissa tapauksissa) voidaan myöntää ainoastaan yleisen edun takia. Esityksen mukaan pakkolupa voitaisiin myöntää myös yksityisen edun takia.

Bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/44/EY, jolla vahvistettiin yhteisön oikeuskehys bioteknologian keksintöjen suojaamiseksi. Direktiivissä määritellään säännöt pakkoluvan myöntämisestä muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten, kun suojattavaan kasvilajikkeeseen liittyy patentilla suojattu keksintö. Asetuksen (EY) N:o 2100/94 säädetään pakkoviljelylupien myöntämisestä yhteisön kasvilajikkeita varten ainoastaan yleisen edun vuoksi, kun sen sijaan direktiivissä ei ole tällaista vaatimusta vasta-vuoroisista pakkoluvista patentoidun keksinnön ja kasvinjalostajanoikeiden välillä. Komission esityksessä on

haluttu yhdenmukaistaa direktiivin ja asetuksen pakkolupajärjestelmä teollisten ja kaupallisten oikeuksien eri aloilla.

Vuonna 1961 tehtiin kansainvälinen sopimus kasvilajikkeiden uutuuksien suojaamiseksi ja perustettiin kansainvälinen liitto kasvinjalostajien suojaksi (UPOV). Liiton jäseniksi voivat liittyä valtiot, joilla on sopimuksessa määrätty vaatimukset täyttävä lainsäädäntö. UPOV:n uusitun sopimuksen mukaan myös hallitustenvälinen kansainvälinen yhteisö, kuten esimerkiksi Euroopan yhteisö, voi liittyä UPOV-järjestön jäseneksi edellyttäen, että yhteisön lainsäädäntö on UPOV-sopimuksen mukainen.

Euroopan yhteisössä on vuonna 1994 annettu asetus yhteisön kasvinjalostajaoikeuksista (EY) N:o 2100/94. Asetus on laadittu UPOV-järjestön vuoden 1991 määräysten mukaisesti. Asetuksen mukaan yhteisön kasvinjalostajaoikeus on voimassa kaikissa yhteisön jäsenmaissa. Euroopan yhteisön jäsenvaltioilla on Kreikkaa ja Luxemburgia lukuun ottamatta voimassa kasvinjalostajaoikeutta koskeva lainsäädäntö. Jalostajalla on näin ollen mahdollisuus hakea joko kansallista tai yhteisön jalostajanoikeutta. Suomalaisiin kasvilajikkeisiin on haettu ainoastaan kansallista jalostajaoikeutta.

Kasvilajike voidaan siis suojata kasvinjalostajanoikeudella, mutta kasvilajikkeeseen voi lisäksi sisältyä yksi tai useampia bioteknologian keksintöjä, joita itsessään suojaa patentti, esimerkiksi patentoituja geneettisiä aineksia. Nämä teollis- ja tekijänoikeudet voi-

vat kuulua eri henkilöille.

2. Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Asetuksen (EY) N:o 2100/94 mukaan pakkolupa voidaan nykyisin myöntää ainoastaan yleisen edun takia. Direktiivin 98/44/EY mukaan pakkoviljelylupa voidaan myöntää, jos se merkitsisi huomattavaa teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu, mutta ei yleisen edun vuoksi. Komission ehdotuksessa tämä epäjohtonmukaisuus poistuisi. Yleiseen etuun sisältyisi yksityinen etu, jos keksintö edustaa merkittävää teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu suojattuun kasvilajikkeeseen verrattuna.

Jotta patentoidun bioteknologian keksinnön hyödyntäminen olisi mahdollista, yhteisön kasvilajike-virasto voisi myöntää patentinhaltijalle pakkoluvan sellaisen suojatun lajikkeen käyttöä varten, joka sisältää kyseisen keksinnön. Pakkoluvan hakijoiden olisi osoitettava:

1) pyytäneensä kasvinjalostajanoikeuden haltijalta sopimukseen perustuvaa käyttö lupaa saamatta sitä ja

2) bioteknologian keksinnön edustavan merkittävää teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu suojattuun kasvilajikkeeseen verrattuna.

Patentinhaltijalle voitaisiin näin myöntää vastavuoroinen lupa kasvilajikkeeseen, joka sisältää bio-tekologisen keksinnön, muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa hyödyntämistä varten, jos kasvinjalostajanoikeuden haltijalle on direktiivin 98/44/EY mukaisesti myönnetty pakkolupa patentoidun suojatun keksinnön muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Lupa voidaan rajoittaa niihin yhteisön jäsenvaltioihin, joissa patentti on voimassa.

3. Lainsäädännölliset vaikutukset

Suomen kasvinjalostajanoikeuksista säädetään kasvinjalostajanoikeuslaissa (789/1992).

Lakia ei ole kuitenkaan tarvetta muuttaa ehdotuksen takia.

4. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole uusia rahoitusvaikutuksia yhteisöjen talousarvioon. Sillä ei ole myöskään vaikutuksia pieniin tai keskisuihin yrityksiin. Esityksellä on vaikutuksia niihin kasvinjalostusta harjoittaviin suuriin yrityksiin, joiden omistuksessa on bioteknologisia keksintöjä. Suomessa ei tällaisia yrityksiä toistaiseksi ole.

5. Ehdotuksen käsittelyvaiheet EY:n toimielimissä

Maatalousneuvoston pyysi helmikuussa 1998 komissiota tutkimaan direktiivin ja asetuksen välistä epäjohtonmukaisuutta ja esittämään asetuksen (EY) N:o 2100/94 muutosehdotuksen. Tämän jälkeen ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmissä 10.12.2003 ja 18.3.2004. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä ehdotuksen.

6. Kansallinen valmistelu

Ehdotus on esitelty maatalous- ja elintarvikejaoston alaisessa lisäysaineita ja kasvinjalostusta käsittelevässä alajaostossa 18.12.2003 sekä maatalous- ja elintarvikejaostossa 11.3. Kokouksissa olivat edustettuina muun muassa kasvinjalostajien ja maataloustuottajien edustajat. Virkamiesvalmistelu on tehty maa- ja metsätalousministeriössä.

7. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu komission ehdotukseen myönteisesti. Ehdotus poistaa EY:n eri säädöksissä olevan epäjohtonmukaisuuden, mutta se ei poista mahdollisuutta myöntää pakkolupa yleisen edun perusteella.